OBS! Utskriven version kan vara ogiltig. Verifiera innehållet.

Giltig från 2026-03-17

Vårdhygieniska aspekter på tvättställ och avloppsnära ytor

Regiongemensam vårdhygienisk rutin/riktlinje

Rekommendation för all hälso- och sjukvård samt kommunal vård och omsorg i Västra Götalandsregionen. Framtagen i samarbete mellan vårdhygienenheter i Västra Götaland.

Förändringar sedan föregående version

Ny regiongemensam rutin som ersätter tidigare lokala rutiner.

Bakgrund och syfte

Bakterier som trivs i fuktig miljö lever ofta i så kallad biofilm. Biofilm bildas i avloppsledningar, bottensil och på andra delar av tvättställ, duschbrunn med mera. Tillväxt av biofilm och bakterier gynnas om de tillförs näring i form av till exempel saft, sondnäring eller kroppsvätskor samt av stillastående vatten. På sjukhus används tvättställ, duschar och toaletter av många människor och utbrott av infektioner på sjukhus med koppling till avlopp och avloppsnära ytor har beskrivits (1, 2). Risk för smittspridning ökar vid dålig avrinning eller om vattenstrålen träffar rakt ned i avlopp/avloppssil. Stänk från avlopp innebär risk för spridning av samma smittämnen som finns i avloppets biofilm. Avloppsbiofilm kan utgöra en reservoar för multiresistenta bakterier.

Syftet med rutinen är att minska risk för smittspridning via tvättställ och andra avloppsnära ytor.

Avgränsningar

Rutinen beskriver hur vårdpersonal ska hantera befintliga patientnära tvättställ och avloppsnära ytor. Placering och utformning av tvättställ vid ny- eller

ombyggnation omfattas inte av rutinen, inte heller hantering av tvättställ och avlopp i utrymmen som inte är patientnära.

Utförande

De primära syftena för patientnära tvättställ är att möjliggöra:

- handtvätt för personal
- handtvätt, tandborstning och annan personlig hygien för patienter

Annan användning av tvättställ ska undvikas.

- Överbliven dryck hälls ut i avdelningskök eller spoldesinfektor.
- Tvättvatten och kroppsvätskor hälls ut i spoldesinfektor eller, i andra hand, toalettstol (beakta stänkrisk).

Förvaring på eller nära tvättställ och andra avloppsnära ytor ska minimeras. Risk för kontamination av avloppsbakterier genom stänk ökar med närheten till avloppet och finns upp till 2 meter från det.

- Medicinteknisk utrustning, särskilt sådan som kommer i kontakt med sterila områden, slemhinnor eller skadad hud, förvaras och hanteras på säkert avstånd från tvättställ och andra avlopp.
- Patientens tandborste och andra tillhörigheter bör förvaras i stängd necessär och inte på eller nära tvättstället.
- Patienter som själva sköter sin stomi, KAD eller utför ren intermittent kateterisering (RIK) bör få tillgång till vagn för att möjliggöra avställning av utrustning.

Patienter bör få anpassad information om att tvättställ och andra avlopp utgör en risk i sjukhusmiljö på ett annat sätt än i hemmet.

- Uppmuntra patienter att desinfektera händerna efter handtvätt.
- Toalettlocket bör hållas stängt när toaletten inte används och i samband med spolning.

Ansvar

- Linjechef ansvarar för att denna riktlinje/rutin är känd och följs av alla medarbetare.

Relaterad information

Kunskapsöversikt

1. Edman-Wallér J, Andersson J, Nelson M, Hallberg L, Berglund L, Mellström Dahlgren H, Lindsjö O, Müller V, Stalfors J. A hospital-wide outbreak of extended-spectrum β-lactamase-producing Klebsiella oxytoca associated with contaminated sinks and associated plumbing: outbreak report, risk factor analysis and plasmid mapping. J Hosp Infect. 2025 Aug;162:1-8. doi: 10.1016/j.jhin.2025.05.002.
2. Kanamori H, Weber DJ, Rutala WA. Healthcare Outbreaks Associated With a Water Reservoir and Infection Prevention Strategies. Clin Infect Dis. 2016 Jun 1;62(11):1423-35. doi: 10.1093/cid/ciw122.

Arbetsgrupp

Carita Svantesson, hygiensjuksköterska, Vårdhygien Skaraborg
Jenny Andersson, hygiensjuksköterska, Vårdhygien Södra Älvsborg
Jon Edman Wallér, hygienläkare, Vårdhygien Södra Älvsborg
Marlene van Doesburg, hygiensjuksköterska, Vårdhygien Sahlgrenska
Nathalie Allegra Högfeldt, hygiensjuksköterska, Vårdhygien NU-sjukvården

Innehållsansvar: Ovanstående arbetsgrupp
Granskad av: Julia Lentzén, hygienläkare, Skaraborgs sjukhus